

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-22
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΕΣΕΚ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ 17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (Α΄ ΣΕΙΡΑ)

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Α001

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: 135 ΛΕΠΤΑ

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΕΞΙ (6) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
3. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
4. Να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
5. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης**. Μολύβι επιτρέπεται, μόνο αν το ζητάει η εκφώνηση, και μόνο για σχήματα, πίνακες, διαγράμματα κ.λπ.
6. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

Το γλωσσο-εκπαιδευτικό μας πρόβλημα

Προσωπικά ουδέποτε διανοήθηκα ότι κινδυνεύει να χαθεί η ελληνική γλώσσα. Η ελληνική γλώσσα δεν πρόκειται να χαθεί όσο υπάρχει ο ελληνικός λαός. Και δεν εννοώ τόσο τους μορφωμένους, τους διανοούμενους, τους δήθεν ή την ανώτερη κοινωνική τάξη -αυτοί πάντα τα πάνε καλά με τους επικυρίαρχους και με τη γλώσσα τους- αλλά τον αυθεντικό λαό με τη στέρεη λαϊκή ρίζα, που κρατάει πάντα τη γλώσσα ζωντανή. Ότι δεν κινδυνεύει όμως να χαθεί η ελληνική γλώσσα δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν προβλήματα σχετικά με τη συντήρησή της και ότι δε χρειάζεται αδιάκοπη επαγρύπνηση και έλεγχος κυρίως σ' αυτούς που εκπέμπουν δημόσιο λόγο, στα ΜΜΕ δηλαδή και ειδικά στα λεγόμενα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, όπου ο καθένας γίνεται πλέον δημοσιογράφος και ό,τι προκύψει. Κορωνοϊός όμως δεν είναι μόνο ο Covid 19. Είναι και ένα σωρό άλλοι, διάσπαρτοι.

Ιδιαίτερα οξύ είναι το γλωσσικό πρόβλημα στην εκπαίδευση. Πρόβλημα ορατό, μετρήσιμο και άκρως σοβαρό. [...] Οι Έλληνες μαθητές κατανοούν λιγότερο και αυτό σημαίνει ότι η γλώσσα τους υστερεί. Όταν η γλώσσα υστερεί, υστερεί μαζί και η δυνατότητα σκέψης, άρα και η προσληπτική (αντιληπτική) ικανότητα, άρα και η δυνατότητα κατανόησης. [...]

Η γλώσσα των μαθητών λιγοστεύει. Γιατί; Μήπως επειδή η αξιολόγηση έχει εκλείψει, η προαγωγή είναι πλέον ακώλυτη και έτσι τελειώνουν το γενικό λύκειο και εισάγονται στα ΑΕΙ όσοι σε παλαιότερες εποχές θα έμεναν στάσιμοι στην Α΄ ή στη Β΄ Γυμνασίου; Μήπως επειδή υπάρχει εκπαιδευτικός πληθωρισμός και επιστημονικό προλεταριάτο;¹ Μήπως επειδή υπάρχουν ένα σωρό άλλες προκλήσεις και απαιτήσεις, αγγλικά και άλλες ξένες γλώσσες, τηλεόραση, Η/Υ, κινητά; Μήπως επειδή υπάρχει υποβάθμιση της εκπαίδευσης και γενική εκπαιδευτική αδιαφορία;

Όμως η πολιτεία δεν μπορεί να αδιαφορεί. Αντίθετα έχει χρέος να βλέπει τα προβλήματα και το συγκεκριμένο γλωσσο-εκπαιδευτικό πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σοβαρό και ίσως είναι σχετικά διαχειρίσιμο. Είπαμε: λιγότερη γλώσσα θα πει λιγότερη σκέψη, άρα λιγότερη κατανόηση κειμένου. Λιγότερη κατανόηση κειμένου θα πει λιγότερη κατανόηση του κόσμου που μας περιβάλλει, φανερώνει πολίτες ανίκανους να αντιληφθούν τη συγκεκριμένη κοινωνική, πολιτική, πνευματική πραγματικότητα, φανερώνει άγνοια, έκπτωση και χαμηλό αντιληπτικό επίπεδο. Αυτό θέλει άραγε η πολιτεία;

Όχι, υποθέτω. Περιμένουμε λοιπόν από τους αρμόδιους φορείς, αν όχι να λύσουν το πρόβλημα, τουλάχιστον να το δουν, να σκύψουν με ενδιαφέρον, να το αναδείξουν και να προωθήσουν συγκεκριμένους τρόπους και μηχανισμούς αντιμετώπισης. Γιατί όχι και ένα Πρόγραμμα Εθνικής Αξιολόγησης μαθητών κατά το πρότυπο του PISA, προσαρμοσμένο στα καθ' ημάς;

Κώστας Μπαλάσκας, *Νέα Παιδεία*, τεύχος 175, (Ιουλ. – Σεπτ. 2020)

Διασκευή

¹ προλεταριάτο: η εργατική τάξη - η κοινωνική τάξη των μισθωτών εργατών, που δεν έχουν δικά τους μέσα παραγωγής και που το εισόδημά τους προέρχεται αποκλειστικά από την πώληση της εργατικής τους δύναμης.

A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

A.I.1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι **ορθό** ή **λάθος**, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεων δίπλα από τον αριθμό της κάθε πρότασης τη λέξη «**ορθό**» ή «**λάθος**».

- i. Ο Κώστας Μπαλάσκας εκφράζει έντονους φόβους ότι η ελληνική γλώσσα, αργά ή γρήγορα, κινδυνεύει να χαθεί.
- ii. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, το γλωσσικό πρόβλημα είναι έντονο οπουδήποτε αλλού εκτός από την εκπαίδευση.
- iii. Ο συγγραφέας του κειμένου θεωρεί πως η πολιτεία πρέπει να δείξει το απαιτούμενο ενδιαφέρον και να αναλάβει δράση για τη διαχείριση του γλωσσο-εκπαιδευτικού προβλήματος που έχει προκύψει.
- iv. Ο συγγραφέας στη δεύτερη (2^η) παράγραφο του κειμένου κάνει επίκληση στο συναίσθημα, χρησιμοποιώντας ως μέσο πειθούς την ειρωνεία.

(μονάδες 4)

A.I.2. Να γράψετε περίληψη του κειμένου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη μαθητική εφημερίδα του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

A.I.3. Το πιο πάνω κείμενο τιτλοφορείται «Το γλωσσο-εκπαιδευτικό μας πρόβλημα». Πιστεύετε ότι ο συγκεκριμένος τίτλος ταιριάζει με το περιεχόμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** επιχειρήματα.

(μονάδες 4)

A.I.4. Να καταγράψετε τα δομικά στοιχεία της τέταρτης (4^{ης}) παραγράφου του κειμένου: «Όμως η πολιτεία... άραγε η πολιτεία;».

(μονάδες 3)

A.I.5. Να καταγράψετε τον τρόπο ανάπτυξης της πρώτης (1^{ης}) παραγράφου του κειμένου: «Προσωπικά ουδέποτε ... ελληνικός λαός». Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 3)

A.I.6. Να αντικαταστήσετε τις πιο κάτω υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** τους, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό τους τύπο και το νόημα της πρότασης:

α. ... και ότι δε χρειάζεται αδιάκοπη επαγρύπνηση ...

β. ... φανερώνει πολίτες ανίκανους να αντιληφθούν ...

(μονάδες 4)

A.I.7. Να γράψετε **ένα (1)** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα (1)** παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο είναι το επίθετο στο τετράδιο απαντήσεών σας).

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
διανοήθηκα		
υπάρχουν		

(μονάδες 4)

A.II. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

«... Ότι δεν κινδυνεύει όμως να χαθεί η ελληνική γλώσσα δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν προβλήματα σχετικά με τη συντήρησή της και ότι δε χρειάζεται αδιάκοπη επαγρύπνηση ...».

Ως μέλος της συντακτικής ομάδας της εφημερίδας του σχολείου σου, καλείσαι να γράψεις ένα άρθρο με τίτλο: «Το γλωσσικό πρόβλημα στη σύγχρονη κυπριακή κοινωνία».

Αφού πρώτα αναφερθείς σε **δύο (2)** βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της ελληνικής γλώσσας στις μέρες μας, στη συνέχεια καλείσαι να παραθέσεις **δύο (2)** τρόπους με τους οποίους το σύγχρονο σχολείο θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της ορθής χρήσης της μητρικής γλώσσας των νέων.

(Έκταση: 250-300 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας. **Δεν χρειάζεται να γράψετε εκ νέου** τον τίτλο του άρθρου σας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

«Ο Διενής» (δημοτικό, κυπριακή παραλλαγή)

[...]

Έτυθεν να γυρίσετε της Αραπκιάς τα μέρη,
που 'ν το τριόλιν πιθαμήν τζαι το αγκάθθιν πήχη;
Μονονυχτού τα γύρισα μόνος τζαι μανιχός μου

15

τζ' εννιά πολέμους έκαμα, ζύν του μεσανύχτου,
 τζ' εννιά βουρκούδικια 'έμωσα, ούλλον μούττες τζαι γλώσσες,
 οι μούττες έν τους δράκοντες τζι οι γλώσσες έν τους λιόντες.
 Έτσά το χάραμαν του φου, το γέννημαν του ήλιου, 20
 τζαι μια κουφή ευρέθηκεν με πέντε τζεφαλάες,
 πέντε καμάρες μου 'δειξεν, πέντε φαρμακωμένες,
 τζαι μιαν σπαθκιάν-ι-ξαπολώ της μεσατζής καμάρας
 'πού το φαρμάτζιν το πολλύν, εδίψασεν ο μαύρος
 Εις τον Αβράτην έτρεξα τον μαύρον να δκιακλύσω. 25
 Τζει μέσ' έν ο Σαρατζηνός, που εννά σαιρετήσω
 στέκουμαι, δκιαλοίζουμαι πώς να τον σαιρετήσω.
 Άτε ας τον σαιρετήσουμεν σγοιον πρέπει, σγοιον αξίζει.
 -Ώρα καλή Σαρατζηνέ, τυρίν σαρατζιασμένον
 Εγιώ γλυκοσαιρέτουν τον, τζείνος ραβκιές με λάμνει. 30
 -Εις τες ραβκιές που μ' αχτυπάς, φαίνεσταί μου, νικώ σε.
 Εψήλωσεν το σέριν του, πως εννά μ' αχτυπήσει,
 τρεις πιθαμές το σίερον, ξύλον όσον τζ' εκράτουν,
 μιαν κονταρκάν τού ξαπολώ 'πού κάτω στην μουσκάλην
 τζ' εννιά παΐδικια του 'κοφα τζαι τρεις κρυφοτζεντήτες. 35
 Εξέην τ' άχος της ραβκιάς όσον εξήντα μίλια.
 [...]

Ερώτηση Β1

α) Αφού προσδιορίσετε ποιες ηρωικές μορφές συγκρούονται στο πιο πάνω ποίημα, να αναφέρετε **δύο (2)** χαρακτηριστικά του κάθε ήρωα, όπως προβάλλονται μέσα στο πιο πάνω απόσπασμα. Τεκμηριώστε με αναφορές σε στίχους του ποιήματος.

(μονάδες 6)

β) Να αναφέρετε σε ποια κατηγορία δημοτικού τραγουδιού ανήκει το πιο πάνω ποίημα και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με **δύο (2)** στοιχεία.

(μονάδες 6)

II. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ ΜΕ ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δ. Σολωμός, *Ελεύθεροι πολιορκημένοι*, «Σχεδίασμα Α'»

2

Παράμερα στέκει
 Ο άντρας και κλαίει·
 Αργά το τουφέκι
 Σηκώνει και λέει:
 «Σε τούτο το χέρι
 Τι κάνεις εσύ;

Ο εχθρός μου το ξέρει
Πως μου είσαι βαρύ.»

Της μάνας ω λαύρα!
Τα τέκνα τριγύρου
Φθαρμένα και μαύρα
Σαν ίσκιους ονείρου·
Λαλεί το πουλάκι
Στου πόνου τη γη
Και βρίσκει σπυράκι
Και μάνα φθονεί

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Ρίτσος, *Ρωμιοσύνη*

[...]

Το χέρι τους είναι κολλημένο στο ντουφέκι
το ντουφέκι είναι συνέχεια του χεριού τους
το χέρι τους είναι συνέχεια της ψυχής τους —
έχουν στα χείλια τους απάνου το θυμό
κι έχουνε τον καημό βαθιά βαθιά στα μάτια τους
σαν ένα αστέρι σε μια γούβα* αλάτι.

[...]

Το ψωμί σώθηκε, τα βόλια σώθηκαν,
γεμίζουν τώρα τα κανόνια τους μόνο με την καρδιά τους.

Τόσα χρόνια πολιορκημένοι από στεριά και θάλασσα
όλοι πεινάνε, όλοι σκοτώνονται και κανένας δεν πέθανε —
πάνου στα καρπούλια** λάμπουνε τα μάτια τους,
μια μεγάλη σημαία, μια μεγάλη φωτιά κατακόκκινη
και κάθε αυγή χιλιάδες περιστέρια φεύγουν απ' τα χέρια τους
για τις τέσσερις πόρτες του ορίζοντα.

* γούβα: μικρό κοίλωμα, μικρό βαθούλωμα

**καραούλι: σκοπιά, φρουρά, παρατηρητήριο

Ερώτηση Β2

α) Να εξηγήσετε για ποια υπέρτατη αξία αγωνίζονται οι ήρωες των πιο πάνω ποιημάτων και να αναφέρετε **δύο (2)** δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές και στα δύο ποιήματα.

(μονάδες 6)

β) Η αντίθεση αποτελεί ένα από τα σχήματα λόγου που χρησιμοποιείται στα πιο πάνω ποιήματα. Να εντοπίσετε **δύο (2)** αντιθέσεις (μία (1) αντίθεση σε κάθε ποίημα) και να εξηγήσετε **έναν (1)** σκοπό που εξυπηρετούν.

(μονάδες 4)

III. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ρίμες Αγάπης, αρ. 64

Εμίσεψα 'χ την Κύπρον, για να σβήσει
τ' αφτούμενον λαμπρόν που μ' εμπυρίζει·
ήρτα 'πού την Ανατολήν στην Δύσην,
να πάψει το λαμπρόν που με φλογίζει·
έφυγα 'χ τον εχθρόν μου, να σιγήσει
τες σαγιτιές που την καρδιάμ μου σκίζει·
αμμ' όσα 'πό ξαυτόν της ξωμακρίζω
τόσον περίτου αζάφτω και βακρύζω.

Ερώτηση Β3

Να εξηγήσετε σε ποια συναισθηματική κατάσταση βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο και να αναφέρετε **δύο (2)** σχήματα λόγου με τα οποία περιγράφεται αυτή. Τεκμηριώστε με αναφορές σε στίχους του ποιήματος.

(μονάδες 8)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ